Sri. G.V.R. Institute of Education
Sri Y.N. College (B.Ed.,)

Narsapuram, West Godavari - Andhra Pradesh

Refereed Journal &
... Journals
Vol ... tober 2025 | BHAVAVEENA |
ISS... No. APTEL/2003/12253

Journal of Arts, Literature, Culture & Language Study

జాతీయ సదస్సు

07 అక్టోబర్ 2025

సాహిత్యం - భాషా బోధన - మహో వికాసం

Vol.- I

ప్రధాన సంపాదకులు
డా॥. పిట్టా శాంతి
ప్రిన్సిపాల్

సహ-సంపాదకులు
శ్రీ ముత్యాల కళ్యాణ రామకృష్ణ రావు
వైస్ - ప్రిన్సిపాల్

మాతెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ - మాకన్న తల్లికి మంగళారతులు

BHAVA VEENA (భావ వీణ)

Journal of Arts, Literary, Culture & Language Study

(కళలు - సాహిత్య-సాంస్కృతిక భాషాధ్యయన పత్రిక)

Founder :

Kolla Sri Krishnarao (Late)

E-mail :

bhavaveena2024@gmail.com

7989781963
9949929674
☎ 7989088274

135-14-716, Dwaraka Nagar,
12th Lane, Nagaralu, Guntur - 522034.

Vol. 22 - Spl. Issue. 10 - October 2025 - Reffered Journal & Peer Reviewed Journals - Rs. : 15/-

| ISSN No. : 2456-4702 | RNI No. : APTEL/2003/12253 |

EDITORIAL BOARD

Honourable Editor

Dr. PITTA SANTHI

M.A.(Tel), M.Sc(Psy).,M.Ed.,M.Phil(Edu),Ph.D.

Chief Editor

Dr. PAYARDA NAGAIAH

M.A.(Tel), M.A(Pol-Sci).,M.Ed.,Ph.D.

135-14-716, Dwaraka Nagar, 12th Lane, Nagaralu, Guntur - 522034.

ADVISORY COMMITTEE

1. **Prof. K. Madhu Jyothi,** M.A., PhD.
   Former Vice Chancellor,
   Dravidian University, Kuppam, A.P.
2. **Prof. G. Yohan Babu,** (Rtd.) M.A., PhD.
   Dept. of Telugu,
   Andhra University, Visakhapatnam.
3. **Prof. C. Srirama Chandra Murthy,** M.A., PhD.
   Dept. of Telugu, Faculty of Arts,
   Benaras Hindu University, Varanasi, Utter Pradesh.
4. **Prof. Darla Venkateswara Rao,** M.A., M.Phil., PhD.
   Dept. of Telugu, Faculty of Arts,
   Hyderabad Central University, Hydetabad, Telangana.
5. **Dr. Thottempudi Sree Ganesh,** M.A., M.Phil (Computational Linguistics) (Ph.D)
   Research Scientist, Centre for Applied Linguistics and Transalation Studies, Universityof Heidelberg, Germany.
6. **Dr. Busi Venkataswamy,** M.A. (Tel)., M.A (San)., M.A (Ling)., PhD.
   HOD, Dept. of Telugu
   Sri A.S.N.M. Govt. Degree College,
   Palakollu, West Godavari Dist., A.P.
7. **Prof. T. Rama Prasad Reddy**
   Dean, Faculty of Arts & Education,
   Yogi Vemana University, Kadapa, Andhra Pradesh.
8. **Dr. T. Swarupa Rani,** M.Sc., M.Ed., M. Phil., Ph.D.
   Principal,
   St.Joseph's College of Education for Women,
   Sambasivapet, Guntur, Andhra Pradesh.

ASSOCIATE EDITORS

1. **Prof. N. R. SADASIVA REDDY,** M.A.,M.Phil,PhD.
   Asst. Professor,
   Dept. of Telugu & Comparative Literature,
   Sri Krishna Deva Raya University,
   Ananthapuram, Andhra Pradesh.
2. **Prof. V.SANKARA RAO,** M.A.,M.A.,M.Phil,PhD.
   HOD, Dept. of Telugu,
   Madras University,
   CHENNAI,
   Tamilnadu.

శ్రీ జి. వి. ఆర్. ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్
శ్రీ వై.యన్. కళాశాల (బి.యిడి)
నర్సాపురం - పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా - ఆంధ్ర ప్రదేశ్

తెలుగు సాహిత్యం – భాషా బోధన – మనో వికాసం

జాతీయ సదస్సు

తేది : 07 అక్టోబర్ 2025

నిర్వహణ :

శ్రీ జి. వి. ఆర్. ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్
శ్రీ వై.యన్. కళాశాల (బి.యిడి), నర్సాపురం.

48. శైవ సాహిత్యం - భాషా బోధన - మనో వికాసం - కె. ఉషాబాల

49. మాతృభాషలో విద్యాబోధన అవసరం - - డా॥. గజ్జెల ప్రమీల 202

మన తక్షణ కర్తవ్యం

205

50. "జానపద సాహిత్యంలో స్త్రీల గేయాలు - - డా॥. సిరిశెట్టి సత్యనారాయణ

మానసిక సంఘర్షణ"

209

51. "ఉపనిషత్తులు : భాషా బోధనలో మార్గదర్శకాలు" - డా॥. డి. కనక మహాలక్ష్మి

- బి. యస్. యల్. పద్మశ్రీ 213

52. ఆధునిక సాహిత్య ప్రక్రియలు - మానవ విలువల - భూక్యా గోపిర్యా నాయక్

ఉన్నతి, మనో వికాసానికి సోపానాలు

216

53. ఆధునిక వచన కవిత్వం - భాషా బోధన - కె. శివకుమార్

- మనో వికాసం

221

54. సుధామూర్తి బాల సాహిత్యం - మనో వికాసం - పి. శైలజ

55. శేషప్ప శతకాలు బోధన - మనో వికాసం 224

- డా॥. గోలి శ్రీలత

229

56. పండుగ సాయన్న చారిత్రక కథా గేయం - - బుషనమోని కమల

మనో వికాసం 235

- డా॥. ఎన్. సంధ్యారాణి

57. తెలుగు సాహిత్యంలో పాడుపు కథా ప్రక్రియ -

మనో వికాసం - డా॥. హెచ్. వామనమూర్తి 241

58. దాతృత్వ కథా బోధన - మనో వికాసం

- గుత్తికొండ చంద్రకళ 245

59. ప్రాచీన సాహిత్య రామాయణంలో విద్యా బోధన - - అల్లం అరుణ కుమారి 249

మనోవికాసం

60. రామాయణం - భాషా బోధన - మనో వికాసం

- సాకేటి సత్యనారాయణ 254

61. శతక సాహిత్యము, భాషా బోధన - మనో వికాసము - ఎం. వేణుగోపాల్ శర్మ

257

- డా॥. దేవేంద్ర

62. మహా భారతం - మనో వికాసం

- డా॥. ఎం. టి. జ్యోత్స్న

63. శతక సాహిత్యం - భాషా బోధన - మనో వికాసం 262

- వెంకటలక్ష్మి చెరుకూరి

64. "సుమతీ శతక భాషాబోధన మనో వికాసం - 265

- డా॥. సైదులు ఖేతావత్

నైతిక విలువలు"

268

65. శతక సాహిత్యం - మనో వికాసం

- చెన్నా సాయిరమణి

- డా॥. సూరపరాజు వసంత కుమారి 272

66. జానపద, గిరిజన విజ్ఞానం : భాషా బోధన, - పంబి మురళీకృష్ణ

మానసిక వికాసం

275

Vol. 22 | Spl. Issue 10 | October 2025 | BHAVAVEENA | ISSN No. : 2456-4702 | RNI No. APTEL/2003/12253
RNI No. APTEL/2003/12253 | Reffered Journal & Peer Reviewed Journals | ISSN No. 2456-4702
భావవీణ
కళలు, సాహిత్య సాంస్కృతిక భాషాధ్యయన పత్రిక
BHAVA VEENA
Journal of Arts, Literary, Culture & Language Study

"ఉపనిషత్తులు : భాషా బోధనలో మార్గదర్శకాలు"

- డా॥. డి. కనక మహాలక్ష్మి
తెలుగు శాఖాధ్యక్షులు, యస్. సి. ఐ.యమ్. ప్రభుత్వ కళాశాల (స్వ. ప్ర.), తణుకు.

- బి. యస్. యల్. పద్మశ్రీ
తెలుగు అధ్యాపకురాలు, యస్.సి.ఐ.యమ్. , ప్రభుత్వ కళాశాల (స్వ. ప్ర.), తణుకు.

పరిచయం

భారతీయ సంస్కృతికి మూలస్తంభాలుగా నిలిచిన వేదాలు, వాటిలోని ఆధ్యాత్మిక సారాన్ని ప్రతిపాదించిన ఉపనిషత్తులు మన చరిత్ర, తత్త్వశాస్త్రం, సాహిత్యం, భాషా పరంపరలలో అపూర్వ స్థానాన్ని సంపాదించాయి. ఉపనిషత్తులు కేవలం ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలుగానే కాకుండా, భాషా బోధన, మనోవికాసానికి ఆధారమైన మానవీయ విలువల గ్రంథాలుగా నిలిచాయి. "ఉప" (సమీపం), "ని" (నిశ్చయం), "షత్" (ఆసనం) అనే పదాల కలయికగా ఏర్పడిన ఉపనిషత్తు అనే పదం, గురువు సమీపంలో కూర్చుని జ్ఞానం పొందడాన్ని సూచిస్తుంది. ఈ బోధన పద్ధతిలో భాషకు, వాక్య నిర్మాణానికి, సంభాషణ శైలికి, మరియు ఆలోచనా ప్రక్రియలకు విశిష్టమైన ప్రాముఖ్యత లభించింది.

ఆధునిక భాషా బోధనలో కూడా ప్రశ్నోత్తర పద్ధతి, ఉపమానాలు, రూపకాలు, సంభాషణా పద్ధతి కీలకమైనవిగా పరిగణించబడుతున్నాయి. ఇవన్నీ ఉపనిషత్తులలో సహజసిద్ధంగా మనకు కనబడతాయి. అలాగే, ఉపనిషత్తులు విద్యార్థి మనోవికాసాన్ని సమగ్రంగా తీర్చిదిద్దే విధానాన్ని అందించాయి. భాషను అభ్యసించడంలో శ్రవణం అనగా భాషను వినడం, ఉచ్చారణలో పట్టు సాధించడం, మననం అంటే విన్నది అర్థం చేసుకుని మళ్ళీ గుర్తు చేసుకోవడం, నిదిధ్యాసనం అనగా అభ్యాసం ద్వారా భాషా నైపుణ్యాన్ని పటిష్టం చేసుకోవడం - ఈ మూడు దశలు చాలా కీలకమైనవి.

భాషా బోధనలో ఉపనిషత్తుల పాత్ర

ఉపనిషత్తులు మనిషి ఆలోచన, ప్రవర్తన, వ్యక్తిత్వ వికాసానికి పునాది వేస్తాయి. ఇవి భాషా బోధనలో కూడా విద్యార్థుల మనోవికాసానికి ఎంతో తోడ్పడతాయి. భాష నేర్చుకోవడంలో ఏకాగ్రత అత్యంత ముఖ్యమైనది. ఉపనిషత్తులు ధ్యానం ద్వారా మనస్సును కేంద్రీకరించడం నేర్పుతాయి. గురువు - విద్యార్థి మధ్య జరిగే ప్రశ్న-సమాధాన పద్ధతి శ్రద్ధ, ఆసక్తి, కుతూహలాన్ని పెంచుతుంది. అంతేకాక "తత్త్వమసి" వంటి వాక్యాలు విద్యార్థుల్లో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పెంచి, భాషను ధైర్యంగా వ్యక్త పరచే శక్తినిస్తాయి. అలాగే ఉపనిషత్తుల బోధనలు విమర్శనాత్మక ఆలోచనలకు ప్రేరేపిస్తాయి .

ఉపనిషత్తులు : భాషకు మూలాధారాలు

ఉపనిషత్తులు భారతీయ జ్ఞాన సంపదలో అత్యున్నత స్థానం పొందిన గ్రంథాలు. ఈ గ్రంథాలలో ప్రధానంగా సంస్కృతం భాష ఉపయోగించబడింది. సంస్కృత

భాషలో లౌకికత, శాస్త్రీయత, పదసంపద వైవిధ్యం మిళితమై, వాక్య నిర్మాణంలో చక్కని శైలిని ప్రతిబింబిస్తాయి. ఉపనిషత్తులు కేవలం తాత్విక బోధనలకు పరిమితం కాకుండా, భాషా శక్తిని మరియు వ్యక్తీకరణ సామర్థ్యాన్ని కూడా అందిస్తాయి.ఉపనిషత్తుల పదసంపద ప్రత్యేకత కలిగినది. చాలా పదాలు చిన్నవే అయినప్పటికీ, లోతైన భావాలను స్పష్టంగా వ్యక్తం చేస్తాయి. ఉదాహరణకు, "అహం బ్రహ్మాస్మి" అనే మూడు పదాల వాక్యం విశ్వ తత్వాన్ని సులభంగా, సారాంశంగా వివరించగలదు. ఇది ఉపనిషత్తుల భాషా శక్తి యొక్క ప్రత్యేకతను చూపిస్తుంది.అలాగే ఉపనిషత్తులు సంభాషణ రూపంలో రాయబడ్డాయి. గురువు - శిష్యుల మధ్య జరిగే ప్రశ్నల సమాధానాల ద్వారా జ్ఞానం అందించబడుతుంది. ఈ విధానం భాషా బోధనలో విద్యార్థులకు ప్రశ్నించే అలవాటు, ఆలోచనాత్మక ధోరణిని పెంపొందిస్తుంది. క్లిష్టమైన తాత్విక భావాలను సులభంగా బోధించడానికి ఉపనిషత్తులు ఉపమానాలను విస్తృతంగా వాడాయి. ఉదాహరణకు, "గృహపతి దీపం" అనే ఉపమానం ద్వారా ఆత్మస్వరూపాన్ని స్పష్టంగా వివరించారు. ఉపమానాల వాడకం భాషను మరింత సులభతరం చేసి, ఆసక్తికరంగా మారుస్తుంది.ఉపనిషత్తుల వాక్య నిర్మాణం కొంత సంక్లిష్టమైనదే అయినా, స్పష్టతను కలిగివుంటుంది. దీని ద్వారా విద్యార్థులు భాషా సౌందర్యాన్ని మాత్రమే కాకుండా, తార్కికతను, లోతైన భావనను కూడా నేర్చుకుంటారు.

ఉపనిషత్తులు : భాషా బోధనలో ఆధునిక అన్వయం

ఉపనిషత్తుల లోని బోధనలు కేవలం ఆధ్యాత్మికతకే పరిమితం కాకుండా, భాషా బోధన, మనోవికాసం, వ్యక్తిత్వ వికాసానికి మార్గదర్శకాలు అందిస్తాయి. ఆధునిక విద్యా విధానంలో వీటిని అన్వయిస్తే భాషా బోధన మరింత సజీవంగా, సృజనాత్మకంగా మారుతుంది.ఉపనిషత్తులలో ప్రధానంగా కనిపించే గురు-శిష్య సంభాషణ పద్ధతి విద్యా రంగంలో ఎంతో ఉపయోగకరమైనది. ఇక్కడ గురువు మాత్రమే కాకుండా, శిష్యుడు కూడా ప్రశ్నలు అడుగుతాడు. ఈ విధానం విద్యార్థిలో జిజ్ఞాసను పెంపొందిస్తుంది. ఉదాహరణకు ... నిషత్తులో నచికేతుడు యముని వద్ద ... అమృత తత్వాన్ని తెలుసుకున్నాడు. ... నిషత్తులో శ్వేతకేతువు తన తండ్రి ... సంభాషణల ద్వారా తత్వాన్ని గ్రహించాడు. ... పద్ధతిని తరగతిలో ఉపయోగిస్తే ... ప్రశ్నించడం, వాక్య నిర్మాణం, ... కుంటారు. ఉపనిషత్తులలో మరో ... ఉపమానాలు, రూపకాల వినియోగం. క్లిష్టమైన ... లను సులభంగా అర్థమయ్యేలా బోధించడానికి ... సహాయపడ్డాయి. ఉదాహరణగా "నదులు ... అనే ఉపమానం ఆత్మస్వరూపాన్ని ... సముద్రంలో కలిసినట్లుగా" అనే రూపకం ... పరమాత్మలో ఏకమవడాన్ని వివరిస్తుంది. ... ఇలాంటి ఉపమానాలను ఉపయోగించడం ... విద్యార్థులు భావాన్ని సులభంగా గ్రహించడమే కాకుండా సృజనాత్మక ఆలోచనలను కూడా అభివృద్ధి ... కుంటారు. మనోవికాసం విషయంలో కూడా ... నిషత్తుల బోధనలు కీలకమైనవి. ధ్యానం, ... ఏకాగ్రత వంటి విషయాలు విద్యార్థిలో శ్రద్ధ ... పెంచుతాయి. ప్రశ్నోత్తర విధానం జిజ్ఞాసను పెం... దిస్తుంది. "తత్త్వమసి" వంటి మహావాక్యా... ఆత్మవిశ్వాసాన్ని నింపుతాయి. "వసుధైవ కుటుంబకం" అనే భావన సమానత్వం, సహజీవనాన్ని బోధిస్తుంది. ఇవన్నీ కలిసి విద్యార్థి వ్యక్తిత్వ వికాసానికి దోహదం చేస్తాయి.

ఆధునిక విద్యలో ఈ పద్ధతులను అన్వయిస్తే పాఠాలు కేవలం పుస్తక జ్ఞానం మాత్రమే కాకుండా ... విలువలను కూడా బోధిస్తాయి. పాత్రాభినయాలు, చర్చలు, సమూహ కార్యకలాపాలు, ధ్యానం వంటి విధానాలను ఉపనిషత్తుల పద్ధతులకు అనుగుణంగా అమలు చేస్తే భాషా బోధన మరింత ఫలప్రదం అవుతుంది.

ముగింపు

ఉపనిషత్తులు భాషా బోధనకు, మనోవికాసానికి వ్యక్తిత్వ వికాసానికి శాశ్వత మార్గదర్శకాలు. ...

...వాద, సంభాషణ శైలి, ఉపమానాల వినియోగం ...ను సులభంగా, ఆసక్తికరంగా చేస్తాయి. జిజ్ఞాస, ...శ్రద్ధ, ఆత్మవిశ్వాసం, సామూహికత వంటి విలువ ...కు సంబంధించి భాషను కేవలం సంభాషణ సాధనం గానే కాకుండా, వ్యక్తిత్వ వికాసానికి పునాదిగా నిలబెడతాయి. ఆధునిక విద్యలో ఉపనిషత్తుల అన్వయంతో భాషా బోధన మరింత సమగ్రంగా, విలువలతో కూడినదిగా మారుతుంది.

...గ్రంథాలు

1. రాధాకృష్ణన్, డా.ఎస్. Indian Philosophy, Oxford University Press, 1923.
2. దాస్ గుప్త, సూర్యకాంత - History of Indian Philosophy, Motilal Banarsidass, 1975.
3. శంకరాచార్యులు -ఉపనిషత్ భాష్యాలు (తైత్తిరీయ, కఠ, ఛాందోగ్య ఉపనిషత్తులు).
4. మాధవ విద్యార్ణవ - ఉపనిషత్ సార సంగ్రహం, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ ప్రచురణలు.
5. రాఘవచార్యులు, కె.వి. - వేదాంత పరిచయం, తెలుగు అకాడమీ, హైదరాబాద్.
6. తాతాచార్యులు, ఎన్.వి. - భాషా బోధనలో ఉపనిషత్తుల పాత్ర, విశాఖపట్నం యూనివర్సిటీ జర్నల్.

★★★

Sri G.V.R. Institute of Education (B.Ed.,)
Sri Y.N. College

(Affiliated to Adikavi Nannaya University)
Narsapuram, West Godavari District, A.P. PIN - 534 275.

IN COLLABORATION WITH
Unnat Bharat Abhiyan

NATIONAL SEMINAR

తెలుగు సాహిత్యం - భాషా బోధన - మనో వికాసం
(TELUGU SAHITHYAM - BHASHA BODHANA - MANO VIKASAM)

7th October 2025

Certificate

This is to certify that Prof. / Dr. / ~~Mr.~~ / ~~Ms.~~ D. KANAKA MAHALAKSHMI, LEC IN TELUGU *has Participated / Presided a Session / a Paper entitled* ఉపనిషత్తులు - భాషా బోధనలో మార్గదర్శకాలు *in the National Seminar on 'TELUGU SAHITHYAM - BHASHA BODHANA - MANO VIKASAM' held on 7th October 2025.*

Dr. C. Satyanarayana Rao *Vice President* Sri Y.N. College	Dr. Andey Rama Satish *Secretary & Correspondent* Sri Y.N. College	Sri. Kanuri Swamy Naidu *Correspondent* Sri GVR Inst. of Edn.	Sri. M. Kalyana Rama Krishna Rao *Seminar Co-ordinator* Dept. of Education	Dr. P. Santhi *Principal & Seminar Director* Dept. of Education